

testate consistunt. Cui potestati qui fraudem non facit, ille castitatis conjugalis jura custodit. Senectus autem parentum Isaac ad eam significationem valet, quoniam Novi Testamenti populus quamvis sit novus, prædestinatio tamen ejus apud Deum, et ipsa Jerusalem cœlestis antiqua est. Unde et Joannes ad Parthos dicit: « Scribo vobis » tres, quoniam cognovistis quod erat ab initio¹. » Carnales autem qui sunt in Ecclesia, ex quibus hæreses et schismata fiunt, ex Evangelio quidem occasionem nascendi acceperunt; sed carnalis error quo concepti sunt, et quem secum trahunt, non refertur ad antiquitatem veritatis: et ideo de matre adolescentula, et de patre sene sine reppromissione nati sunt. Quia et Dominus nonnisi ob antiquitatem veritatis in Apocalypsi albo capite apparuit². Nati sunt ergo tales ex occasione antiquæ veritatis in novitio temporalique mendacio. Dicit ergo nos Apostolus secundum Isaac promissionis filios esse: et sic persecutionem passum Isaac ab Ismaële, quemadmodum hi qui spiritualiter vivere cœperant, a carnalibus Judæi persecutionem patiebantur; frustra tamen, cum secundum Scripturam ejiciatur ancilla et filius ejus, nec hæres esse possit cum filio liberæ³. « Nos autem, inquit, fratres, non sumus ancillæ filii, sed liberæ⁴. » Ea enim libertas nunc maxime opponenda est servitutis jugo, quo in operibus Legis tenebantur, qui ad circumcisionem istos trahebant.

¶ XLI. Cum autem dicit: « State ergo⁵, » significat eos nondum cecidisse, accommodatius enim diceret: Surgite. Sed quod addidit: « Et ne iterum servitutis jugo attinea- » mini, » quando quidem hic nullum aliud jugum potest intelligi, quo eos attineri nolit, nisi circumcisionis taliumque observationum judaicarum: ita enim et sequitur,

¹ 1 Joan. II, 13. — ² Apoc. I, 14. — ³ Gen. XXI, 10. — ⁴ Galat. IV, 31. — ⁵ Id. V, 1.

« Ecce ego Paulus dico vobis, quia si circumcidamini, » Christus vobis, nihil proderit: » quomodo accepturi sumus quod ait: « ne iterum servitutis jugo attineamini: » cum ad eos scribat qui Judæi nunquam fuerant? Nam hoc agit utique, ne circumdantur. Sed nimirum hic declaratur et confirmatur illa sententia, de qua superius disputavimus. Quid enim aliud hoc loco Gentibus dicat, non invenio, nisi ut prosit illis quod a servitute superstitionis suæ per fidem Christi liberati sunt, ne iterum servi esse velint sub jugo observationum carnalium, quamvis sub Lege Dei, tamen carnalem populum serviliter alligantium. Christum autem nihil eis profuturum esse dicit, si circumcidantur; sed illo modo, quo eos isti volebant circumcidi, id est, ut in carnis circumcisione ponerent spem salutis. Non enim Timotheo non profuit Christus, quia Paulus ipse illum jam christianum juvenem circumcidit¹: fecit autem hoc propter scandalum suorum, nihil simulans omnino, sed ex illa indifferentia, qua dicit: « Circumcisio nihil est, et præputium nihil est². » Nihil enim obest illa circumcisio ei, qui salutem in illa esse non credit. Secundum hanc sententiam etiam illud addidit, « Testificor autem omni homini circumcidenti se³, » id est, tanquam salutarem istam circumcisionem appetenti, « quia debitor est universæ Legis faciendæ. » Quod ideo ait, ut vel terrore tam innumerabilium observationum, quæ in Legis operibus scriptæ sunt, ne omnes implere cogerentur, (quod nec ipsi Judæi, nec parentes eorum implere potuerunt⁴, sicut Petrus in Actibus Apostolorum dicit,) abstinerent se ab his, quibus eos isti subjugare cupiebant.

¶ XLII. « Evacuati, inquit, estis a Christo, qui in Lege

¹ Act. XVI, 3. — ² 1 Cor. VII, 19. — ³ Galat. V, 3. — ⁴ Act. XV, 10.

» justificamini ¹. » Hæc est illa proscriptio, qua Christum proscriptum superius dixerat ²; ut cum isti evacuarentur a Christo, id est, Christus ab eis tanquam a possessione quam tenebat, abscedit, opera Legis in eam possessionem tanquam in vacuum inducantur. Quod quia non Christo, sed illis obest, addidit, « a gratia excidistis. » Cum enim hoc agat gratia Christi, ut illi qui debitores erant operum Legis, liberentur hoc debito; isti ingrati tantæ gratiæ, debitores esse volunt universæ Legis faciendæ. Nondum autem erat factum; sed quia voluntas moveri cœperat, ita plerisque locis loquitur quasi factum sit. « Nos enim, » inquit, spiritu ex fide spem justitiæ expectamus ³. » In quo demonstrat ea pertinere ad fidem Christi, quæ spiritaliter expectantur, non quæ carnaliter desiderantur, quilibus promissionibus servitus illa tenebatur: sicut alio loco dicit: « Non respicientibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt ⁴. » Deinde subjunxit, « In Christo enim Jesu neque circumcisio quidquam valet, neque præputium ⁵: » ut illam indifferentiam declararet, nihilque perniciosum esse in hac circumcissione ostenderet, nisi ex illa salutem sperare. Nihil ergo valere circumcissionem aut præputium, « sed fidem quæ per dilectionem operatur. » Et hic illud tetigit, quia sub Lege servitus per timorem operatur. « Currebatis bene, inquit, quis vos impedivit veritati non obedire ⁶? » Hoc est, quod superius ait: « Quis vos fascinavit ⁷? Suasio, inquit, vestra non ex eo est qui vocavit vos ⁸. » Hæc enim suasio carnalis est, ille autem in libertatem vocavit. Suasionem autem eorum dixit, quod eis suadebatur. Eos autem pau-

¹ Galat. v, 4. — ² Id. m, 1. — ³ Id. v, 5. — ⁴ 2 Cor. iv, 18. — ⁵ Galat. v, 6. — ⁶ Ibid. 7. — ⁷ Id. m, 1. — ⁸ Id. v, 8.

cos, qui ad illos veniebant, ut ista suaderent, quia in comparatione multitudinis credentium Galatarum exigui numero erant, fermentum appellat ¹. Recipient autem isti fermentum; et tota massa, id est, tota eorum Ecclesia in corruptione carnalis servitutis quodam modo fermentabitur, si tales suasores tanquam justos et fideles recipientes honoraverint. « Ergo, inquit, confido in vobis in Domino, quod nihil aliud sapietis ². » Hinc utique manifestum est, nondum illos fuisse possessos a talibus. « Qui autem conturbat vos, inquit, portabit iudicium, qui cumque ille fuerit. » Hæc est illa conturbatio contraria ordini, ut de spiritalibus carnales fiant. Et quoniam intelligendum est fuisse quosdam, qui cum vellent eis istam servitatem persuadere, et viderent eos Pauli apostoli auctoritate revocari, dicerent etiam ipsum Paulum id sentire, sed non eis facile aperire voluisse sententiam suam, opportunissime subjecit: « Ego autem, fratres, si circumcissionem adhuc prædico, quid adhuc persecutionem patior ³? » Etiam ab ipsis enim patiebatur persecutionem, qui talia persuadere moliebantur, cum jam Evangelium suscepisse viderentur. Quos tangit alio loco, ubi ait: « Periculis in falsis fratribus ⁴? » et hic in capite Epistolæ, ubi dicit: « Propter subintroductos autem falsos fratres, qui subintroierunt proscultare libertatem nostram, quam habemus in Christo Jesu, ut nos in servitatem redigerent ⁵. » Ergo si circumcissionem prædicabat, desinerent eum persequi. Qui tamen ne timerentur ab eis, quibus christiana libertas annuntiabatur; aut ne ab ipso Apostolo timeri putarentur, propterea superius libera plenus fiducia, nomen suum etiam professus est, dicens: « Ecce ego Paulus dico vobis, quia si

¹ Galat. v, 9. — ² Ibid. 10. — ³ Ibid. 11. — ⁴ 2 Cor. xi, 26. — ⁵ Galat. v, 2.

» circumcidamini, Christus vobis nihil proderit¹: » tanquam si diceret, Ecce me imitamini, ut non timeatis; aut in me causam refundite, si timetis. Quod autem dicit: « Ergo evacuatum est scandalum crucis², » sententiam illam repetit: « Si ex Lege justitia, ergo Christus » gratis mortuus est³. » Sed hic quoniam scandalum nominat, in memoriam revocat propterea maxime in Christo passos esse scandalum Judæos, quia istas carnales observationes, quas pro ipsa salute se habere arbitrabantur, eum sæpe animadvertentibus præterire atque contemnere. Hoc ergo ita dixit, ac si diceret, Sine causa ergo Christum, cum ista contemneret, scandalizati Judæi crucifixerunt, si adhuc eis pro quibus crucifixus est, talia persuadentur. Et adjecit elegantissima ambiguitate quasi sub specie maledictionis benedictionem, dicens, « Utinam et » abscidantur qui vos conturbant⁴. » Non tantum, inquit, circumcidantur, sed et abscindantur. Sic enim fient spadones propter regnum cælorum, et carnalia seminare cessabunt⁵.

LXIII. « Vos enim, inquit, in libertatem vocati estis » fratres⁶. » Quia illa conturbatio a spiritualibus ad carnalia revocans in servitutem trahebat. Sed jam hinc opera illa Legis tractare incipit, de quibus eum supra dixeram in fine Epistolæ tractaturum, quæ ad novum quoque Testamentum pertinere nemo ambigit⁷; sed alio fine, quo liberos ea facere decet, id est, charitatis æterna sperantis hinc præmia, et ex fide expectantis. Non sicut Judæi, qui timore ista implere cogebantur, non illo casto permanente in sæculum sæculi, sed quo timebant præsentis vitæ suæ: et ideo quædam opera Legis implebant, quæ in sacramentis sunt⁸; illa vero quæ ad bonos mores

¹ Galat. v, 2. — ² Ibid. 11. — ³ Ibid. 21. — ⁴ Ibid. 12. — ⁵ Matth. xix, 12. — ⁶ Galat. v, 13. — ⁷ Vide supra n. 19. — ⁸ Psal. xviii, 10.

pertinent, omnino non poterant. Non enim implet ea nisi charitas. Quia et hominem si propterea non occidit aliquis, ne et ipse occidatur; non implet præceptum justitiæ; sed si ideo non occidit, quia injustum est, etiamsi id possit facere impune, non solum apud homines, sed etiam apud Deum. Sicut David cum divinitus accepisset in potestatem regem Saül, impune utique occideret, nec hominibus in se vindicaturis, qui multum ab eis diligebatur idem David¹; nec Deo, qui hanc ipsam potestatem dedisse se dixerat, ut omnino ei faceret quod vellet. Pepercit ergo diligens proximum tanquam se ipsum, non solum persecutum, sed etiam persecuturum, qui eum corrigi quam interfici malebat: homo in veteri Testamento, sed non homo de veteri Testamento quem fides futuræ hæreditatis Christi revelata et credita salvum faciebat, et ad imitandum vocabat. Ideo nunc dicit Apostolus, « In libertatem vocati estis fratres, » tantum ne libertatem in occasionem carnis detis²: » id est, ne audito nomine libertatis, impune vobis peccandum esse arbitremini. « Sed per charitatem, inquit, servite invicem. » Qui enim per charitatem servit, libere servit, et sine miseria obtemperans Deo, cum amore faciendo quod docetur, non cum timore quod cogitur.

XLIV. « Omnis enim Lex, inquit, in uno sermone » impleta est, in eo quod diliges proximum tuum tanquam te ipsum³. » Omnem ergo Legem nunc dicit ex his operibus, quæ ad bonos mores pertinent. Quia et illa quæ sunt in sacramentis, cum bene a liberis intelliguntur, nec carnaliter observantur a servis, ad illa duo præcepta referantur necesse est, dilectionis Dei et proximi. Recte itaque accipitur ad hoc pertinere quod etiam Dominus ait: « Non veni Legem solvere, sed implere⁴: » quia erat ablaturus timorem carnalem; spiritalem autem cha-

¹ 1 Reg. xxiv, 4. — ² Galat. v, 13. — ³ Ibid. 14. — ⁴ Matth. v, 17.

ritatem daturus, qua sola Lex impleri potest. Plenitudo enim Legis, charitas¹: ut quoniam fides impetrat Spiritum sanctum, per quem charitas Dei diffusa est in cordibus operantium justitiam, nullo modo quisquam ante gratiam fidei de bonis operibus gloriatur². Quapropter istos jactantes se de operibus Legis ita refellit Apostolus, dum ostendit opera vetusta sacramentorum umbras futurorum fuisse, quas jam adventu Domini libero hæredi necessarias non esse monstravit: opera vero ad bonos mores pertinentia non impleri nisi dilectione, per quam fides operatur. Unde si opera Legis quædam post fidem superflua, quædam ante fidem nulla sunt³; vivat justus ex fide, ut et onus grave servitutis abjiciat, levi sarcina Christi vegetatus, et justitiæ metas non transgrediatur, leni jugo charitatis obtemperans⁴.

XLV: Quæri autem potest, cur Apostolus et hic solam commemoravit proximi dilectionem, qua Legem dixit impleri; et ad Romanos cum in eadem quæstione versaretur: « Qui enim diligit alterum, inquit, Legem implevit: nam, Non adulterabis, Non homicidium facies, Non furaberis, Non concupisces, et si quod est aliud mandatum, in hoc sermone recapitulatur, Diliges proximum tuum tanquam te ipsum. Dilectio proximi malum non operatur⁵. » Plenitudo autem Legis, charitas. Cum ergo non nisi in duobus præceptis dilectionis Dei et proximi perfecta sit charitas, cur Apostolus et in hac et in illa Epistola solam proximi dilectionem commemorat; nisi quia de dilectione Dei possunt mentiri homines, quia rariores tentationes eam probant, in dilectione autem proximi facilius convincuntur eam non habere, dum inique cum hominibus agunt? Consequens est autem, ut

¹ Rom. xiii, 10. — ² Id. v, 5. — ³ Galat. v, 6. — ⁴ Habac. ii, et Matth. xi, 30. — ⁵ Rom. xiii, 8, etc.

qui ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente Deum diligit, diligat et proximum tanquam se ipsum: quia hoc jubet ille, quem ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente diligit. Item diligere proximum, id est, omnem hominem tanquam se ipsum, quis potest, nisi Deum diligat, cujus præcepto et dono dilectionem proximi possit implere? Cum ergo utrumque præceptum ita sit, ut neutrum sine altero possit teneri, etiam unum horum commemorare plerumque sufficit, cum agitur de operibus justitiæ: sed opportunius illud, de quo quisque facilius vincitur. Unde Joannes dicit: « Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere¹? » Mentiebantur enim quidam dilectionem se Dei habere, et de odio fraterno eam non habere convincebantur: de quo judicare in quotidiana vita et moribus facile est. « Si autem mordetis, inquit, et comeditis invicem, videte ne ab invicem consumamini²: » hoc enim maxime vitio contentionis et invidentiæ, perniciosæ disputationes inter eos nutriebantur, male de invicem loquendo, et quærendo quisque gloriam suam vanamque victoriam, quibus studiis consumitur societas populi, dum in partes discinditur. Quomodo autem ista vitare possunt, nisi spiritu ambulent, et concupiscentias carnis non perficiant? Primum enim et magnum munus est Spiritus, humilitas, et mansuetudo. Unde illud, quod jam commemoravi, Dominus clamat: « Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde³: » et illud Prophetæ: « Super quem requiescit Spiritus meus, nisi super humilem et quietum, et tremementem verba mea⁴? »

XLVI. Quod autem ait: « Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem; hæc enim invicem adversantur, ut non ea quæ vultis fa-

¹ 1 Joan. iv, 20. — ² Galat. v, 15. — ³ Matth. xi, 29. — ⁴ Isaï. lxxvi, 2.

» ciatis¹ : » putant hic hominem liberum voluntatis arbitrium negare Apostolum nos habere, nec intelligunt hoc eis dictum, si gratiam fidei susceptam tenere nolunt, per quam solam possunt spiritu ambulare, et concupiscentias carnis non perficere; si ergo nolunt eam tenere, non poterunt ea quæ volunt facere. Volunt enim operari opera justitiæ, quæ sunt in Lege, sed vincuntur concupiscentia carnis, quam sequendo deserunt gratiam fidei. Unde et ad Romanos dicit : « Prudentia carnis inimica » in Deum : Legi enim Dei non est subjecta, neque enim » potest². » Cum enim charitas Legem impleat, prudentia vero carnis commoda temporalia consecretando spiritali charitati adversetur, quomodo potest Legi Dei esse subjecta, id est, libenter atque obsequenter implere justitiam, eique non adversari; quando etiam dum conatur, vincatur necesse est, ubi invenerit majus commodum temporale de iniquitate se posse assequi, quam si custodiat æquitatem. Sicut enim prima hominis vita est ante Legem, cum nulla nequitia et malitia prohibetur, neque ulla ex parte pravis cupiditatibus resistit; quia non est qui prohibeat : sic secunda est sub Lege ante gratiam, quando prohibetur quidem et conatur a peccato abstinere se, sed vincitur; quia nondum justitiam propter Deum et propter ipsam justitiam diligit, sed eam sibi vult ad conquirendum terrena servire. Itaque ubi viderit ex alia parte ipsam, ex alia commodum temporale, trahitur pondere temporalis cupiditatis, et relinquit justitiam : quam propterea tenere conabatur, ut haberet illud, quod se nunc videt amittere, si illam tenuerit. Tertia est vita sub gratia, quando nihil temporalis commodi justitiæ præponitur : quod nisi charitate spiritali quam Dominus exemplo suo docuit, et gratia donavit, fieri non potest. In hac enim vita etiamsi

¹ Galat. v, 17. — ² Rom. viii, 7.

existant desideria carnis de mortalitate corporis, tamen mentem ad consensionem peccati non subjugant. Ita jam non regnat peccatum in nostro mortali corpore; quamvis non possit nisi inhabitare in eo, quando mortale corpus est¹. » Primo enim non regnat, cum mente servimus Legi Dei, quamvis carne legi peccati, id est, pœnali consuetudini, cum ex illa existunt desideria, quibus tamen non obedimus². Postea vero ex omni parte extinguitur. Quoniam si Spiritus Jesu habitat in nobis, qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, vivificabit et mortalia corpora nostra, propter Spiritum qui habitat in nobis³. Nunc ergo implendus est gradus sub gratia, ut faciamus quod volumus spiritu, etiamsi carne non possumus : id est, non obediamus desideriis peccati ad præbenda illi membra nostra arma iniquitatis, etiamsi non valemus efficere ut eadem desideria non existant⁴ : ut quamvis nondum simus in pace illa æterna ex omni hominis parte perfecta, jam tamen desinamus esse sub Lege, ubi prævaricationis rea mens tenetur, dum eam concupiscentia carnis in consensionem peccati captivam ducit; simus autem sub gratia, ubi nulla est condemnatio iis qui sunt in Christo Jesu; quia non certantem sed victum pœna consequitur.

XLVII. Ordinatissime itaque subjungit⁵, « Quod si » spiritu ducimini, non adhuc estis sub Lege⁶ : » ut intelligamus eos esse sub Lege, quorum spiritus, ita concupiscit adversus carnem, ut non ea quæ volunt faciant : id est, non se teneant invictos in charitate justitiæ, sed a concupiscente adversum se carne vincantur; non solum ea repugnante legi mentis eorum, sed etiam captivante illos sub lege peccati, quæ est in membris mortalibus. Qui enim non ducuntur spiritu, sequitur ut carne du-

¹ Rom. vi, 12. — ² Id. vii, 25. — ³ Id. viii, 11. — ⁴ Id. vi, 13.

⁵ Retract. xxiv, n. 2. — ⁶ Galat. v, 18.

cantur. Non autem, pati adversitatem carnis, sed duci a carne, damnatio est. Et ideo, « Quod si spiritu, inquit, » ducimini, non adhuc estis sub Lege, » Nam et superius non ait : « Spiritu ambulate, et concupiscentias carnis » non habueritis; sed, ne perfeceritis¹. » Quippe non eas omnino habere, non jam certamen, sed certaminis præmium est, si obtinuerimus victoriam perseverando sub gratia. Commutatio enim corporis in immortalem statum sola carnis concupiscentias non habebit.

XLVIII. Deinde incipit opera carnis enumerare, ut intelligant se, si ad operandum ista desiderii carnalibus consenserint, tunc duci carne, non spiritu. « Manifesta » autem sunt, inquit, opera carnis, quæ sunt fornicationes, immunditiæ, idolorum servitus, veneficia, » inimicitæ, contentiones, animositates, æmulationes, » dissensiones, hæreses, invidiæ, ebrietates, comessationes, et his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi, » quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt². » Agunt autem hæc qui cupiditatibus carnalibus consentientes facienda, esse decernunt, etiamsi ad implendum facultas non datur. Cæterum qui tanguntur hujusmodi motibus, et immobiles in majore charitate consistunt, non solum non eis exhibentes membra corporis ad male operandum, sed neque nutu consensionis ad exhibendum consentientes; non hæc agunt, et ideo regnum Dei possidebunt. Non enim jam regnat peccatum in eorum mortali corpore, ad obediendum desideriis ejus³: quamvis habitet in eorum mortali corpore peccatum, nondum extincto impetu consuetudinis naturalis, qua mortaliter nati sumus, et propriæ vitæ nostræ, cum et nos ipsi peccando auximus quod ab origine peccati humani damnationisque trahebamus. Aliud est, enim, non pec-

¹ Galat. v, 16. — ² Ibid. 19-21. — ³ Rom. vi, 12.

care; aliud non habere peccatum. Nam in quo peccatum non regnat, non peccat, id est, qui non obedit desideriis ejus: in quo autem non existunt omnino ista desideria, non solum non peccat, sed etiam non habet peccatum. Quod etiamsi ex multis partibus in ista vita possit effici, ex omni tamen parte non nisi in resurrectione carnis atque commutatione sperandum est. Potest autem movere quod ait: « Quæ prædico vobis, sicut prædixi, qui talia agunt, » regnum Dei non possidebunt, » si quærat ubi ista prædixerit; nam in hac Epistola non invenitur. Ergo aut præsens cum esset, hoc prædixerat; aut cognoverat pervenisse ad illos Epistolam, quæ missa est ad Corinthios. Ibi enim sic ait: « Nolite errare, neque fornicatores, neque que idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque » avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces » regnum Dei possidebunt¹. »

XLIX. Hic ergo cum enumerasset opera carnis, quibus clausum est regnum Dei, subjecit etiam opera spiritus, quos spiritus fructus vocat: « Fructus autem spiritus est, inquit, charitas, gaudium, pax, longanimitas, » bonitas, fides, mansuetudo, continentia: » et addidit, » Adversus hujusmodi non est lex²: » ut intelligamus illos sub Lege positos, in quibus ista non regnant. Nam in quibus hæc regnant, ipsi Lege legitime utuntur, quia non est illis Lex ad coercendum posita: major enim et præpollentior delectatio eorum justitia est. Sic enim ad Timotheum dicit: « Scimus enim quia bona est Lex, si quis » ea legitime utatur, sciens hoc quia Lex, justo posita non » est: injustis autem, et non subditis, impiis et peccatoribus, et scelestis, et contaminatis, partricidis, et matricidis, homicidis, fornicatoribus, masculorum concubito-

¹ 1 Cor. vi, 7 et 10. — ² Galat. v, 22, 23.

» ribus, plagiariis, mendacibus, perjuris, et si quid aliud
 » sanæ doctrinæ adversatur : subauditur, his Lex posita
 » est¹. » Regnant ergo spiritales isti fructus in homine, in
 quo peccata non regnant. Regnant autem ista bona, si tan-
 tum delectant, ut ipsa teneat animum in tentationibus
 ne in peccati consensionem ruat. Quod enim amplius nos
 delectat, secundum id operemur necesse est : ut verbi
 gratia, occurrit forma speciosæ fœminæ, et movet ad de-
 lectionem fornicationis : sed si plus delectat pulchritudo
 illa intima et sincera species castitatis, per gratiam quæ
 est in fide Christi, secundum hanc vivimus, et secundum
 hanc operamur; ut non regnante in nobis peccato ab
 obediendum desideriis ejus, sed regnante justitia per cha-
 ritatem cum magna delectatione faciamus quidquid in ea
 Deo placere cognoscimus. Quod autem de castitate et de
 fornicatione dixi, hoc de cæteris intelligi volui.

L. Neque moveat, vel quod non omnino ad eundem
 numerum et ordinem opera carnis in hac Epistola enu-
 meravit, atque in illa ad Corinthios : vel quod spiritualia
 bona pauciora, pluribus carnalibus vitiis opposuit; neque
 ita e contrario ut fornicationibus castitas, immunditiis
 munditia, atque ita cæteris cætera occurrerent. Non enim
 hoc suscepit ut doceret quod sint, sed in quo genere illa
 vero expetenda sint, cum carnis et spiritus nominibus a
 pœna peccati atque peccato ad gratiam Domini atque jus-
 titiam nos converti oportere prædiceret : ne deserendo
 gratiam temporalem, qua pro nobis Dominus mortuus
 est, non perveniamus ad æternam quietem, in qua pro
 nobis Dominus vivit; neque intelligendo pœnam tempo-
 ralem in qua nos Dominus mortalitate carnis edomare
 dignatus est, in pœnam sempiternam incidamus, quæ
 perseveranti adversum Dominum superbiæ præparata est.

¹ 2 Tim. 1, 8, e'c.

Cum enim commemoratis multis operibus carnis, addidit
 « et his similia : » satis ostendit non se ista examinatione
 numero collocasse, sed liberiore sermone posuisse. Hoc
 etiam de spiritualibus fructibus fecit. Non enim ait : Ad-
 versus hæc « non est Lex : » sed, « Adversus hujusmodi, »
 hoc est, sive ista, sive etiam cætera hujusmodi.

LI. Sed tamen diligenter considerantibus non hic omni-
 modo carnalium spiritualiumque operum oppositio inordi-
 nata atque confusa est. Ob hoc autem latet, quia pau-
 ciora, vel singula quibusdam pluribus opponuntur. Nam
 ex eo quod carnalium vitiorum in capite posuit fornicationes,
 in capite autem virtutum spiritualium charitatem,
 quem non divinarum litterarum studiosum faciat inten-
 tum ad perscrutanda cætera? Si enim fornicatio est amor
 a legitimo connubio solutus et vagus, explendæ libidinis
 consecrando licentiam; quid tam legitime ad spiritalem
 fecunditatem conjungitur quam anima Deo? Cui quanto
 fixus inhæserit, tanto est incorruptior. Inhæret autem
 charitate. Recte igitur fornicationi opponitur charitas,
 in qua sola est custodia castitatis. Immunditiæ autem sunt
 omnes perturbationes de illa fornicatione conceptæ, qui-
 bus gaudium tranquillitatis opponitur. Idolorum autem
 servitus, ultima fornicatio est animæ, propter quam
 etiam bellum adversus Evangelium cum reconciliatis Deo
 furiosissimum gestum est, cujus reliquiæ quamvis tritæ
 diu, adhuc tamen recalent. Huic itaque pax contraria est,
 qua reconciliamur Deo, eademque pace etiam cum ho-
 minibus custodita, veneficiorum, inimicitiarum, conten-
 tionum, æmulationum : animositatum, dissensionumque
 vitia sanantur in nobis : ut autem in aliis, inter quos vi-
 vivimus, justa moderatione tractentur, et ad sustinendum
 longanimitas, et ad curandum benignitas, et ad ignos-
 cendum bonitas militat. Jam vero hæresibus fides, invi-

diæ mansuetudo, ebrietatibus et comessionibus continentia reluctatur.

LII. Ne quis sane arbitretur hoc esse invidiam quod est æmulatio : vicina enim sunt, et propter ipsam vicinitatem plerumque utrumlibet horum pro altero, vel æmulatio invidia, vel invidia pro æmulatione ponitur. Sed quia utrumque hic locis suis dictum est, utique distinctionem de nobis flagitant. Nam æmulatio est dolor animi, cum alius pervenit ad rem, quam duo pluresve appetebant, et nisi ab uno haberi non potest. Istam sanat pax, qua id appetimus, quod omnes qui appetunt, si assequatur, unum in eo fiunt. Invidia vero dolor animi est, cum indignus videtur aliquis assequi, etiam quod tu non appetebas. Hanc sanat mansuetudo, cum quisque ad iudicium Dei revocans, non resistit voluntati ejus, et magis ei credit recte factum esse, quam sibi quod putabat indignum.

LIII. « Crucifixerunt autem carnem suam cum passionibus et concupiscentiis¹, » sicut consequenter dicit, « qui sunt in Christo Jesu. » Unde autem crucifixerunt, nisi timore illo casto permanente in sæculum sæculi, quo cavemus offendere illum, quem toto corde, tota anima, tota mente diligimus²? Non enim hoc timore timet adultera, ne custodiatur a viro, quo timet casta ne deseratur : illi enim tristis est præsentia viri, huic absentia. Et ideo timor ille corruptus est, et transire non vult hoc sæculum : iste autem castus permanet in sæculum sæculi. De quo timore crucifigi optat Propheta, cum dicit : « Con- » fige clavis a timore tuo carnes meas³. » Ista crux est de qua Dominus dicit : « Tolle crucem tuam, et sequere » me⁴. »

¹ Galat. v, 24. — ² Psal. xviii, 10. — ³ Id. cxviii, 120. — ⁴ Matth. xxvi, 24.

LIV. « Si spiritu, inquit, vivimus, spiritu et sectemur¹. » Manifestum est certe secundum id nos vivere quod sectati fuerimus, sectabimur autem quod dilexerimus. Itaque si ex adverso existant duo, præceptum justitiæ, et consuetudo carnalis, et utrumque diligitur, id sectabimur quod amplius dilexerimus : si tantumdem utrumque diligitur, nihil horum sectabimur ; sed aut timore, aut inviti trahemur in alterutram partem, aut si utrumque æqualiter etiam timemus, in periculo sine dubio remanebimus, fluctu dilectionis et timoris alternante quassati. Sed pax Christi vincat in cordibus nostris². Tunc enim orationes et gemitus, et in auxilium invocata dextera misericordiæ Dei, sacrificium contribulati cordis non despicit, charitatemque sui ampliorem commendatione periculi, de quo liberavit, exsuscitat. In eo autem illi fallebantur, quod negare quidem non poterant, sectandum sibi esse Spiritum sanctum, assertorem ac ducem libertatis suæ ; sed ad opera servilia carnaliter conversi, retrorsum se conari non intelligebant. Propterea non ait : « Si spiritu vivimus, » spiritum sectemur ; sed, « spiritu » sectemur, inquit. » Fatebantur enim Spiritui sancto servire oportere : et eum non spiritu suo, sed carne volebant sectari ; non spiritaliter obtinentes gratiam Dei, sed in circumcissione carnali et cæteris hujusmodi spem constituentes salutis.

LV. « Non efficiamur, inquit, inanis gloriæ cupidi, » invicem invidentes, et invicem provocantes³. » Prorsus magnifice et omnino divino ordine, postea quam eos instruxit adversus illos a quibus in servitute Legis seducebantur, hoc in eis cavet, ne instructiores facti, et volentes jam calumniis carnalium respondere, contentio-

¹ Galat. v, 25. — ² Coloss. iii, 15. — ³ Galat. v, 26.